

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРИНЦИПІВ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ У СФЕРІ ПРАЦІ

Є.В. Краснов,

асистент кафедри трудового права та права
соціального забезпечення Одеської національної юридичної академії

З моменту здобуття Україною незалежності та переходу до ринкових відносин економічні перетворення призвели до суттєвих змін у суспільних відносинах, що регулюються трудовим законодавством, а це, в свою чергу, зумовлює відповідні зміни у трудовому законодавстві. Трудове законодавство має досить вагоме суспільне значення, отже, це єдина галузь законодавства, яка здатна не тільки безпосередньо впливати на основну виробничу силу – людей, які є носієм робочої сили, але й захищати їх у процесі трудової діяльності. Під впливом системи норм трудового законодавства формується правовий механізм соціального захисту працівників, розвиваються права людини у сфері праці, які суспільство та держава зобов'язані удосконалювати.

Розбудова демократичної, правової, дійсно Європейської держави повинна супроводжуватись зміною пріоритетів у бік захисту прав громадян та забезпечення їх гарантій.

Міжнародна організація праці (надалі – МОП) у теперішній час займає важливе місце серед суб'єктів міжнародно-правового регулювання праці.

МОП – це єдина організація в системі ООН, де працюючі на рівних правах з представниками урядів та підприємців мають можливість брати участь у розробці та прийнятті міжнародних трудових норм, а також відстоювати свої позиції.

Унікальність нормотворчої діяльності МОП полягає в постійному пошуку компромісу між органами державної влади та основними заінтересованими сторонами – підприємцями та працівниками. Сам процес розвитку міжнародних трудових норм – від підготовки до контролю за їх виконанням та розповсюдженням – обумовлений принципом трипартизму, репрезентує мирний спосіб врегулювання трудових відносин, що забезпечує рівноправну участь підприємців та працівників у розробці та прийнятті рішень щодо них.

Діяльність МОП регулюється та регламентується низкою нормативних документів, серед яких найбільш важливими є:

- Статут МОП;
- Декларація про цілі та завдання Міжнародної організації праці та принципів її діяльності (Філадельфійська декларація);
- Декларація про основоположні принципи і права у сфері праці.

Текст Статуту МОП [1] був розроблений та прийнятий у 1919 році. В подальшому, на Генеральних конференціях МОП у 1922, 1945, 1946 та 1953 роках до нього були внесені зміни, але вони не змінили його основного

змісту. Статут МОП складається з Преамбули, IV глав та 40 статей. У ньому визначені основні завдання організації, напрямки та принципи діяльності, порядок розробки міжнародних трудових норм і обов'язки держав щодо їх розгляду та виконання, а також інші питання, що відносяться до її компетенції.

10 травня 1944 року Генеральна конференція МОП на 26-й сесії у Філадельфії (США) прийняла Декларацію про цілі та завдання Міжнародної організації праці та принципів її діяльності, яка пізніше отримала назву Філадельфійська декларація [2]. Вона знову підтвердила основні принципи, на яких ґрунтується організація, зокрема, наступні:

- праця не є товаром;
- свобода слова та профспілкової діяльності є необхідною умовою для постійного прогресу;
- бідність у будь-якому місці є загрозою для загального добробуту;
- боротьба з бідністю повинна вестись у кожній державі шляхом постійних і об'єднаних зусиль, при яких представники працівників та підприємців користуються рівними правами з представниками урядів, приєднуватись до них у вільному обговорюванні та прийнятті демократичних рішень з метою сприяння загальному добробуту.

Також були визначені цілі МОП у післявоєнний період, значною мірою були розширені завдання МОП. Філадельфійська декларація стала складовою частиною Статуту МОП.

Бурхливі зміни у політичному, економічному, суспільному житті всієї планети наприкінці 20-го сторіччя визначили необхідність у прийнятті на 86-й сесії Декларації про основоположні принципи і права у сфері праці [3]. Прийняття саме декларації обумовлено обов'язковістю її виконання всіма країнами – членами МОП. Ця декларація стала відповіддю МОП на процеси глобалізації у світі. В декларації зазначено, що всі країни-члени організації, навіть ті з них, які не ратифікували основоположні конвенції, мають зобов'язання, що випливають із самого факту їхнього членства в організації, дотримуватися, зміцнювати та реалізовувати добросовісно та відповідно до Статуту принципи, що стосуються основних прав, які є предметом цих конвенцій, а саме:

- свободу асоціації та реальне визнання права на ведення колективних переговорів;
- скасування усіх форм примусової чи обов'язкової праці;
- реальна заборона дитячої праці;
- недопущення дискримінації у сфері праці та занять.

Також у декларації зазначено, що трудові стандарти не повинні використовуватися для запровадження торгівельних заходів протекціоністського характеру і ніщо у цій декларації та у механізмі її реалізації не повинно слугувати підставою чи використовуватися для подібних цілей; окрім того, декларація та механізм її реалізації ні в якому разі не ставлять під сумнів порівняльної переваги кожної із країн.

Реалізації основоположних принципів і прав у сфері праці присвячені наступні фундаментальні конвенції:

- Конвенція МОП №87 про свободу об'єднань та захист прав на організацію 1948 року;
- Конвенція МОП №98 про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів 1949 року;
- Конвенція МОП № 29 про примусову чи обов'язкову працю 1930 року;
- Конвенція МОП № 100 про рівну винагороду чоловіків та жінок за працю рівної цінності 1951 року;
- Конвенцію МОП № 105 про скасування примусової праці 1957 року;
- Конвенція МОП № 111 про дискримінацію у сфері праці та заняття 1958 року;
- Конвенція МОП № 138 про мінімальний вік для прийняття на роботу 1973 року;
- Конвенція МОП № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці 1999 року.

Принада, з якої зазначені принципи та права розглядаються в якості основоположних, відзначена у преамбулі декларації, де зазначено, що “для зусиль із збереження зв'язків між соціальним прогресом та економічним зростанням особливе значення та сенс має гарантія дотримання фундаментальних принципів та прав у світі праці, оскільки вона дає змогу зацікавленим особам відкрито та на рівних умовах вимагати свою справедливую частку в багатстві, накопиченню якого вони допомагали, а також надає їм можливість повністю реалізовувати власний людський потенціал”.

Саме ці принципи та права створюють необхідні умови для підтримання балансу інтересів у тих країнах, де зростає економіка, але темпи її зростання недостатні для забезпечення рівності, соціального прогресу та ліквідації бідності.

Другий важливий елемент декларації – її стимулюючий характер, тобто обов'язок МОП сприяти зусиллям, які докладаються членами організації і спрямовані на сприяння основним принципам та правам, проголошеним у Статуті МОП та Філадельфійській декларації, та підтвердженням у декларації про основоположні принципи і права у сфері праці.

Для виконання своїх завдань МОП застосовує три доповнюючі один одного методи роботи:

- розробка міжнародних норм;
- прийняття міжнародних норм;
- контроль за їх виконанням.

Крім цього, МОП надає державам-членам технічну підтримку в цій сфері у формі проведення досліджень та розповсюдження інформації.

Підписавши Декларацію про основоположні принципи і права у сфері праці, Україна також взяла на себе певні політичні зобов'язання щодо

приведення норм національного законодавства у відповідність до вимог, викладених у актах МОП, ратифікованих Україною.

Отже, у національному трудовому законодавстві необхідно закріпити основоположні принципи і права, проголошені Декларацією МОП від 18 червня 1998 року, та привести його у відповідність з положеннями восьми фундаментальних конвенцій, ратифікованих Україною.

Література

1. Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. Вып. XVI. – М., 1957.
2. Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами. Вып. XXII. – М., 1970. – С. 471-472.
3. Бюлетень Національної служби посередництва і примирення. – 2003. – № 9. – Вересень.